

حالات سختی و آسانی

ستایش مخصوص ذات خدایی که پروردگار جهانیان است، همان ذاتی که در قرآن کریم چنین فرموده: {وَإِذْ تَأَذَّنَ رَبُّكُمْ لَئِنْ شَكَرْتُمْ لَأَزِيدَنَّكُمْ} «و (به یاد آورید) هنگامی را که پروردگارتان اعلام کرد: "اگر شکر گزاری کنید یقیناً (نعمت خود را) به شما افزون می‌دهم»، گواهی می‌دهم که نیست معبود برحق جز الله یکتای بی‌همتا، و گواهی می‌دهم که سردار و پیامبر ما حضرت محمد صلی الله علیه وسلم بنده و فرستاده او است، درود و سلام و برکات الهی بر او و بر همه آل و اصحاب و پیروان راستین او تا به روز جزا.

اما بعد:

یکی از سنتهای الهی در مخلوقات او این است که زندگی را در میان سختی‌ها و آسانی‌ها، کاستی‌ها و فراوانی‌ها، و اندوه خوشی‌ها قرار داده است، و اهل ایمان کسانی هستند که در همه این حالات میان شکیبایی و سپاس می‌باشند، چنانچه پیامبر صلی الله علیه وسلم فرموده: «مسلمان امور عجیبی دارد، در همه امور زندگی او خیر نهفته است - این امر جز به مسلمان برای کسی دیگری نیست -، اگر خوشی به دست آورد شکر به جا می‌آورد پس این امر برای او خیر است، و اگر دچار مصیبت و زیان شود صبر می‌کند و این امر نیز برای او خیر است».

و از زیبایی‌های افعال خداوند متعال این است که بعد از هر سختی آسانی قرار داده است، چنانچه فرموده است: {فَإِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا * إِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا} «پس به راستی با هر دشواری آسانی است * به راستی با هر دشواری آسانی است»، هرگاه کاری به تنگنا و دشواری بکشد در آن گشایش می‌آید، و هیچگاه یک دشواری نمیتواند بر دو آسانی غلبه کند، و حتماً پس از سختی گشایش و بعد از دشواری آسانی است، طوری که پیامبر صلی الله علیه وسلم فرموده: «همانا با هر سختی گشایش و با هر دشواری آسایش است».

کسی که پیرامون سیرت پیامبران علیهم السلام تأمل کند این مفاهیم را به روشنایی درمیابد، چنانچه حضرت یعقوب علیه سلام عزیزترین فرزند خود حضرت یوسف را از دست میدهد، سپس چندین سال بعد فرزند دیگری خود را نیز از دست می دهد، به حدی که به اثر شدت گریه و غم و اندوه بر فراق فرزندان بینایی چشمانش نابود می شود {وَابْيَضَّتْ عَيْنَاهُ مِنَ الْحُزْنِ فَهُوَ كَظِيمٌ} «و چشمان او از اندوه سفید شد، درحالیکه (سرشار از غم بود) اندوه خود را فرو می برد»، مگر اینکه او امید را از دست نداده بود، چنانچه قرآن کریم از زبان او حکایت می کند: {يَا بَنِيَّ اذْهَبُوا فَتَحَسَّسُوا مِنْ يُوسُفَ وَأَخِيهِ وَلَا تَيْأَسُوا مِنْ رَوْحِ اللَّهِ إِنَّهُ لَا يَيْئَاسُ مِنْ رَوْحِ اللَّهِ إِلَّا الْقَوْمُ الْكَافِرُونَ} «ای پسران من! بروید و از یوسف و برادرش جستجو کنید، و از رحمت الله ناامید نشوید، چرا که جز گروه کافران کسی از رحمت الله ناامید نمی شود»، و بعد از سختی و مشکلات آسایش و سرور از جانب الله برای او آمد، پس خداوند برای او چشمان و فرزندان را برگرداند، چنانچه الله متعال میفرماید: {فَلَمَّا أَنْ جَاءَ الْبَشِيرُ أَلْقَاهُ عَلَىٰ وَجْهِهِ فَارْتَدَّ بَصِيرًا قَالَ أَلَمْ أَقُلْ لَكُمْ إِنِّي أَعْلَمُ مِنَ اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ} «پس چون بشارت دهنده آمد و آن (پیراهن) را بر چهره او افکند، ناگهان بینا شد، گفت: "آیا به شما نگفتم که من از سوی الله چیزهای می دانم که شما نمی دانید؟».

و خداوند متعال پیامبر خود حضرت یونس علیه سلام را از تاریکیهای دریا، شب و شکم ماهی نجات داد، پس دشواری او را به آسانی مبدل کرد، چنانچه الله متعال فرموده: {وَوَدَّ النَّوْنُ إِذْ ذَهَبَ مُغَاضِبًا فَظَنَّ أَنْ نَنْقُذَ عَلَيْهِ فَنَادَىٰ فِي الظُّلُمَاتِ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ * فَاسْتَجَبْنَا لَهُ وَنَجَّيْنَاهُ مِنَ الْعَمِّ وَكَذَلِكَ نُنْجِي الْمُؤْمِنِينَ} «و نوالنون (=یونس) را (به یاد آور) هنگامی که خشمگین (از میان قومش) رفت، پس چنین پنداشت که ما هرگز بر او تنگ نمی گیریم، پس (وقتی که در شکم ماهی فرو رفت) در تاریکی ها ندا داد که: (پروردگارا!) هیچ معبود بر حق جز تو نیست، تو منزهی! بی گمان من از ستمکاران بودم * پس دعای او را اجابت کردیم، و از اندوه نجاتش دادیم، و این گونه مؤمنان را نجات می دهیم».

الله متعال حضرت زکریا علیه سلام را پس از آن که سنش بزرگ و استخوانهایش نرم و گوشت بدنش ضعیف و موی سرش سپید شده بود فرزندی داد و دعای او را اجابت کرد هنگامی که چنین دعا کرده بود: {قَالَ رَبِّ هَبْ لِي مِنْ لَدُنْكَ ذُرِّيَّةً طَيِّبَةً إِنَّكَ سَمِيعُ الدُّعَاءِ * فَوَدَّعْتُهُ الْمَلَائِكَةُ وَهُوَ قَائِمٌ يُصَلِّي فِي الْمِحْرَابِ أَنَّ اللَّهَ يُبَشِّرُكَ بِيحْيَى مُصَدِّقًا بِكَلِمَةٍ مِنَ اللَّهِ وَسَيِّدًا وَحَصُورًا وَنَبِيًّا مِنَ الصَّالِحِينَ} «گفت: پروردگارا! از طرف خود فرزند پاکیزه ای به من عطا کن، به درستی تو شنونده دعایی * پس در حالی که او ایستاده در محراب بود نماز می خواند، فرشتگان او را ندا کردند که: الله تو را به یحیی بشارت می دهد و او تصدیق کننده کلمه الله (عیسی) است، و سرور و خویشنتدار (از رغبت به زنان) و پیامبری از صالحان است».

و کسی که درباره متون شریعت اسلامی تفکر نماید در میابد که الله متعال برای آسایش و گشایش دروازه ها و کلیدهای زیادی قرار داده است، از جمله آن: ملازمت بر تقوی و برگشت به سوی الله متعال با دعا و ذکر او تعالی است، چنانچه فرموده است: {وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مَخْرَجًا * وَيَرْزُقْهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ إِنَّ اللَّهَ بَالِغُ أَمْرِهِ قَدْ جَعَلَ اللَّهُ لِكُلِّ شَيْءٍ قَدْرًا} «و هر کس که از الله بترسد (الله) راه نجاتی برای او قرار می دهد * و او را از جایی که گمان ندارد روزی می دهد، و هرکس بر الله توکل کند، پس همان او را کافی است، بی گمان الله فرمان خود را به انجام می رساند، مسلما الله برای هر چیزی اندازه ای قرار داده است»، و در آیت دیگری گفته است: {أَمَّنْ يُجِيبُ الْمُضْطَرَّ إِذَا دَعَاهُ وَيَكْشِفُ السُّوءَ وَيَجْعَلُكُمْ خُلَفَاءَ الْأَرْضِ أَلَيْسَ مَعَ اللَّهِ قَلِيلًا مَّا تَذَكَّرُونَ} «(آیا این بتها بهترند) یا کسی که (دعای) مضطر و درمانده ای را اجابت می کند؛ چون او را بخواند، و گرفتاری را بر طرف می سازد، و شما را جانشینان زمین قرار میدهد، آیا معبودی دیگری با الله است؟! چه اندک پند می گیرند»، و پیامبر صلی الله علیه وسلم هنگام مشکلات با این واژه ها دعا می کرد: «نیست معبود بر حق مگر الله بزرگ و حلیم، نیست معبود بر حق مگر الله که پروردگار عرش بزرگ است، نیست معبود بر حق مگر الله که پروردگار آسمانها و پروردگار زمین و پروردگار عرش کریم

است»، و او صلی الله علیه وسلم می فرمود: «کسی که دچار غم یا اندوه یا بیماری و یا سختی شود پس بگوید: "الله پروردگار من است و شریکی ندارد، این غم و اندوه از او رفع می شود».

*****

ستایش مخصوص ذات خدایی که پروردگار جهانیان است، درود و سلام بر خاتم پیامبران سردار ما حضرت محمد مصطفی صلی الله علیه وسلم و بر همه آل و اصحاب او باد.

چقدر زیباست اینکه انسان همیشه در حالت سختی و آسانی، و در حالت ابتلا و عافیت به یاد الله متعال بوده باشد، و از جمله کسانی نباشد که قرآن کریم از کردار آنها ما را برحذر ساخته است، چون آنها یاد الله را در حالت آسانی و عافیت فراموش کردند و شکر نعمت های او را به جا نیاوردند، طوری خداوند متعال از کردار آنها هشدار داده می فرماید: {وَإِذَا مَسَّ الْإِنْسَانَ ضُرٌّ دَعَا رَبَّهُ مُنِيبًا إِلَيْهِ ثُمَّ إِذَا حَوَّلَهُ نِعْمَةً مِنْهُ نَسِيَ مَا كَانَ يَدْعُو إِلَيْهِ مِنْ قَبْلُ وَجَعَلَ لِلَّهِ أَنْدَادًا لِيُضِلَّ عَنْ سَبِيلِهِ} «و هنگامی که به انسان (رنج و) زیانی برسد پروردگارش را می خواند و به سوی او باز می گردد، پس هنگامی که نعمتی از سوی خود به او بخشید، آنچه را که از پیش برای آن دعا می کرد فراموش می کند، و برای الله همتیانی قرار می دهد تا (مردم را) از راه او گمراه کند»، همچنین می فرماید: {وَإِذَا مَسَّ النَّاسَ ضُرٌّ دَعَوْا رَبَّهُمْ مُنِيبِينَ إِلَيْهِ ثُمَّ إِذَا آذَقَهُمْ مِنْهُ رَحْمَةً إِذَا فَرِيقٌ مِنْهُمْ بِرَبِّهِمْ يُشْرِكُونَ} «و هنگامی که (رنج و) زیانی به مردم برسد پروردگارش را می خوانند، و توبه کنان به سوی او باز می گردند، سپس هنگامی که رحمتی از خودش به آنان بچشانند ناگاه گروهی از آنان به پروردگارشان شرک می آورند»، و در آیت دیگری گفته است: {وَإِذَا مَسَّكُمُ الضُّرُّ فِي الْبَحْرِ ضَلَّ مَنْ تَدْعُونَ إِلَّا إِلَٰهَهُ فَلَمَّا نَجَّكُمْ إِلَى الْبَرِّ أَعْرَضْتُمْ وَكَانَ الْإِنْسَانُ كَفُورًا} «و هنگامی که در دریا سختی به شما برسد جز او همه کسانی را که می خوانید؛ فراموش می کنید، پس چون شما را به خشکی نجات دهد؛ روی می گردانید، و انسان بسیار ناسپاس است»، و در آیت دیگری چنین می فرماید: {وَإِذَا مَسَّ الْإِنْسَانَ الضُّرُّ

دَعَانَا لِجَنبِهِ أَوْ قَاعِدًا أَوْ قَائِمًا فَلَمَّا كَشَفْنَا عَنْهُ صُورَهُ مَرَّ كَأَن لَّمْ يَدْعُنَا إِلَىٰ صُرِّ مَسَّهُ كَذَلِكَ زُيِّنَ
لِلْمُؤْمِنِينَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ} «و چون به انسان زیان (و رنجی) برسد، (در هر حال که باشد) به
پهلوی خوابیده یا نشسته یا ایستاده ما را می خواند، پس هنگامی که زیاد و رنج را از او بر طرف
کردیم، چنان می رود که گویی هرگز ما را برای دفع زیان و رنج که به او رسیده بود؛ نخوانده
است، این گونه برای اسراف کاران آنچه می کردند (در نظرشان) زینت داده شده است»، و در
آیت دیگری می فرماید: {قُلْ مَنْ يُنَجِّبِكُمْ مِنَ ظُلُمَاتِ الْبَرِّ وَالْبَحْرِ تَدْعُونَهُ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً لَّئِنْ
أَنْجَانَا مِنْ هَذِهِ لَنَكُونَنَّ مِنَ الشَّاكِرِينَ} «بگو: "چه کسی شما را از تاریکی های خشکی و دریا
رهایی می بخشد؟! او را با تضرع و زاری و در پنهانی می خوانید (و می گوید) اگر ما را از
این (خطرات و بلاها) رهایی بخشد؛ مسلماً از شکر گزاران خواهیم بود»، پس این آیات حالات
کسانی را به تصویر می کشد که هنگام بلا و سختی عاجزانه با دعا و تضرع به درگاه الله
رجوع می کنند، و هنگامی که خداوند بلا و سختی را از آنها دور کرد؛ دوباره به همان حالت
بد گذشته شان بر می گردند.

پس ما چقدر به شکر نعمت های الهی هنگام آسایش نیاز داریم، و چقدر نیازمند هستیم تا
هنگام بلا و ابتلا و مشکلات صبر نماییم، و همیشه در حالت سختی و آسانی از یاد و ذکر
الله غافل نشویم، چون پیامبر صلی الله علیه وسلم فرموده: «کسی که دوست دارد هنگام سختی
ها و مشکلات خداوند دعایش را اجابت کند، پس باید هنگام آسایش و گشایش زیاد دعا نماید»،
و در حدیث دیگری فرموده: «در حالت آسانی خدا را بشناس تا او تو را در حالت سختی هایت
بشناسد»، حضرت ابو درداء رضی الله عنه فرموده: «هنگام آسانی و گشایش از خداوند بخواهید
تا دعای شما را هنگام سختی ها اجابت کند».

پروردگارا! همه مشکلات را از ما دفع کن، و برای ما شکر نعمت هایت را روز بگردان